

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.gov.pl/sprawiedliwosc [Translation already published on the official website of the Polish Ministry of Justice]

Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Justice for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Ministerstwo Sprawiedliwości, <https://www.gov.pl/web/justice> [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Ministerstwa Sprawiedliwości]

Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Sprawiedliwości wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
SEKCJA PIERWSZA

SPRAWA STOLKOWSKI przeciwko POLSCE

(Skarga nr 58795/15)

WYROK

Art. 1 Protokołu nr 1 • Uregulowanie sposobu korzystania z własności • Nadmierne obciążenie osobiste skarżącego, który nie otrzymał odszkodowania po długotrwałym zajęciu jego samochodu na parkingu policyjnym, skutkującym dziesięciokrotnym spadkiem wartości pojazdu

STRASBURG

21 grudnia 2021 r.

OSTATECZNY

21/03/2022

*Wyrok ten stał się ostateczny na zasadach określonych w art. 44 ust. 2 Konwencji.
Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.*

W sprawie Stołkowski przeciwko Polsce

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Seksja Pierwsza), zasiadając jako Izba w składzie:

Ksenija Turković, *Przewodnicząca*,
Aleš Pejchal,
Krzysztof Wojtyczek,
Pauliine Koskelo,
Tim Eicke,
Jovan Ilievski,
Raffaele Sabato, *sędziowie*,

oraz Renata Degener, *Kanclerz Sekcji*,

mając na uwadze

skargę przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej wniesioną do Trybunału na podstawie art. 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencja”) przez obywatela polskiego, p. Marka Stołkowskiego („skarżący”), w dniu 5 listopada 2015 r.;

decyzję o zakomunikowaniu skargi dotyczącej art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji Rządowi Rzeczypospolitej Polskiej („Rząd”) oraz uznaniu pozostałej części skargi za niedopuszczalną;

uwagi przedstawione przez strony;

obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 30 listopada 2021 r.,

wyduje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

WPROWADZENIE

1. Niniejsza sprawa dotyczy długotrwałego zajęcia samochodu skarżącego [umieszczonego] na parkingu policyjnym, zarządzanego w ramach postępowania karnego prowadzonego przeciwko skarżącemu, w wyniku którego doszło do dziesięciokrotnego spadku wartości pojazdu.

FAKTY

2. Skarżący urodził się w 1975 r. i jest osadzony w Zakładzie Karnym w Siedlcach. Otrzymał bezpłatną pomoc prawną i był reprezentowany przez p. A. Bzdyń, prawnik prowadzącą praktykę w Warszawie.

3. Rząd reprezentowany był przez swoją pełnomocnik p. J. Chrzanowską, a następnie przez p. J. Sobczaka z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

4. Stan faktyczny sprawy, przedstawiony przez strony, można streścić następująco.

5. W dniu 8 lutego 2005 r. policja zajęła należący do skarżącego samochód marki Peugeot XV 1.6, rok produkcji 1998.

6. W dniu 11 lutego 2005 r. Prokurator Okręgowy w Siedlcach wydał postanowienie zezwalające na zajęcie samochodu (dalej zwane „postanowieniem o zabezpieczeniu majątkowym”) w celu zabezpieczenia

zapłaty wszelkich grzywien lub odszkodowań, jakie mogą zostać nałożone w toczącym się w tym czasie postępowaniu karnym przeciwko skarżącemu. Postanowienie wydano na mocy art. 291 Kodeksu postępowania karnego.

7. W dniu 1 marca 2005 r. Sąd Rejonowy w Siedlcach nadał postanowieniu o zabezpieczeniu majątkowym klauzulę wykonalności.

8. W dniu 11 maja 2005 r. Sąd Rejonowy w Siedlcach oddalił zażalenie skarżącego na postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym, tym samym utrzymując w mocy zajęcie przedmiotowego pojazdu.

9. W dniu 13 maja 2005 r. komornik sądowy formalnie zajął samochód i zabezpieczył go na parkingu komisariatu policji.

10. Kopie powyższych postanowień nie zostały przedłożone Trybunałowi.

11. Biegły sądowy oszacował wartość samochodu na dzień zajęcia na 14 100 złotych polskich (PLN – ok. 3525 euro (EUR)). W tym czasie samochód nie miał ważnego zaświadczenia o przeglądzie technicznym.

12. W dniu 30 grudnia 2005 r. Sąd¹ Okręgowy w Siedlcach postawił skarżącemu zarzut rozboju i oszustwa popełnionych w ramach zorganizowanej grupy przestępczej.

13. Sąd Rejonowy w Siedlcach w dniu 6 maja 2009 r. skazał go za popełnienie zarzucanych mu czynów (sygn. akt. II K 25/06).

14. W dniu 8 marca 2010 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach uchylił wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania (II Ka 436/09).

15. Sąd Okręgowy w Siedlcach w dniu 16 września 2010 r. zarządził sprzedaż samochodu i złożenie środków uzyskanych ze sprzedaży do depozytu sądu prowadzącego sprawę.

16. W dniu 17 czerwca 2011 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach skazał skarżącego na karę pięciu lat pozbawienia wolności. Zasądzono również od niego 6000 PLN (1500 EUR) tytułem odszkodowania wobec pokrzywdzonego i koszty sądowe w wysokości 1400 PLN (350 EUR).

17. Licytację pojazdu zaplanowano dwukrotnie w nieokreślonych terminach w roku 2010 lub 2011. Samochodu nie sprzedano z uwagi na brak nabywców. Od czasu zajęcia samochód pozostawał w posiadaniu policji.

18. W tym czasie skarżący rzekomo zyskał możliwość odebrania swojego samochodu, z której nie skorzystał.

19. W 2012 r. skarżący pozwał Skarb Państwa o 15 000 PLN za utratę zajętego samochodu.

20. W dniu 13 czerwca 2013 r. biegły sądowy wycenił wartość samochodu na 1300 PLN (325 EUR). Jego zdaniem spadek wartości wynikał z długotrwałego postoju pojazdu, podczas którego samochód nie był zabezpieczony przed korozją, nie wymieniano oleju i nie ładowano akumulatora. W opinii biegłego powyższe czynności nie wchodziły w zakres rutynowej konserwacji pojazdów przechowywanych przez policję. Biegły

¹ W istocie w tym dniu Prokurator Okręgowy w Siedlcach skierował przeciwko skarżącemu akt oskarżenia do Sądu Rejonowego w Siedlcach [przyj. tłum.].

doszedł do wniosku, iż spadek wartości samochodu nie wynikał zatem z niedochowania staranności przez organy odpowiedzialne za przechowywanie pojazdu.

21. W dniu 15 października 2013 r. Sąd Rejonowy w Siedlcach przyznał skarżącemu odszkodowanie w wysokości 2100 PLN (525 EUR), utrzymując, iż fatalny stan samochodu wynikał częściowo z upływu czasu, a częściowo z niezapewnienia właściwej konserwacji pojazdu przez organy odpowiedzialne za jego przechowywanie. W odniesieniu do ostatniej kwestii sąd uznał, że jeżeli – jak stwierdził biegły – niewykonanie czynności konserwacyjnych, takich jak zabezpieczenie samochodu przed korozją, wymiana oleju czy ładowanie akumulatora, doprowadziło do pogorszenia stanu technicznego samochodu, rzeczony czynności byłyby zatem wymagane w celu należytego przechowywania. Innymi słowy sąd nie zgodził się z biegłym w stwierdzeniu, iż wymienione przez niego środki były „dodatkowe”, a nie rutynowe.

Odszkodowanie stanowiło różnicę między wartością rynkową samochodu podobnej marki i modelu utrzymanego w dobrym stanie technicznym, a wartością rzeczony samochodu.

22. W dniu 25 marca 2014 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach uchylił rzeczony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, odnotowując między innymi, iż sąd pierwszej instancji powinien był zbadać, czy wieloletnie zajęcie samochodu było uzasadnione, czy też należało wcześniej zarządzić sprzedaż pojazdu. Sąd apelacyjny zauważył również, że wniosek, do którego doszedł sąd rozpoznający sprawę, iż spadek wartości samochodu był częściowo spowodowany nienależytą konserwacją, był niespójny z ustaleniami biegłego.

23. W dniu 16 lutego 2015 r. Sąd Rejonowy w Siedlcach oddalił pozew skarżącego. Uznał, zgodnie z wyceną biegłych, że wartość jego samochodu wynosiła w 2005 r. 14 100 PLN, a w 2013 r. 1300 PLN, lecz wskazał, że skarżący nie udowodnił, iż szkoda powstała w wyniku „rażącego i niewątpliwego naruszenia przepisów prawa” ze strony prokuratora i sądu odpowiedzialnego za zajęcie samochodu. W odniesieniu do opinii biegłego z 2013 r. sąd zauważył, że wartość samochodu uległaby zmniejszeniu z czasem niezależnie od tego, czy został on zajęty, czy też nie, oraz że był przechowywany z należyłą starannością. W tej ostatniej kwestii sąd uznał, że funkcjonariusze policji odpowiedzialni za przechowywanie samochodu na parkingu policyjnym zostali właściwie poinformowani o swoich obowiązkach dotyczących staranności. Samochód został zaparkowany na parkingu strzeżonym i nie był uszkodzony mechanicznie. Zważywszy na trudną sytuację materialną skarżącego, sąd postanowił odstąpić od obciążenia go kosztami sądowymi.

24. Sąd Okręgowy w Siedlcach w dniu 11 stycznia 2015 r. utrzymał w mocy rzeczony wyrok, w stosunku do którego złożono odwołanie, zatwierdzając ustalenia faktyczne i prawne sądu pierwszej instancji.

WŁAŚCIWE RAMY PRAWNE I PRAKTYKA

I. WŁASNOŚĆ I ZAJĘCIE MIENIA

25. Właściwe prawo krajowe i praktyka dotyczące zajęcia mienia w postępowaniu karnym zostały przedstawione w decyzji o niedopuszczalności w sprawie *Adamczyk przeciwko Polsce* (dec.), skarga nr 28551/04, 7 listopada 2006 r.

26. Ponadto art. 64 Konstytucji stanowi:

„1. Każdy ma prawo do własności, innych praw majątkowych oraz prawo dziedziczenia.

2. Własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej.

3. Własność może być ograniczona tylko w drodze ustawy i tylko w zakresie, w jakim nie narusza ona istoty prawa własności.”

27. Na podstawie art. 217 § 1 Kodeksu postępowania karnego rzeczy mogące stanowić dowód w sprawie lub podlegające zajęciu w celu zabezpieczenia kar majątkowych mogą zająć Policja lub prokurator.

28. Kwestię postanowień o zabezpieczeniu majątkowym na mieniu podejrzanego lub oskarżonego regulują art. 291-295 Kodeksu postępowania karnego.

29. Sposób wykonania postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym regulują przepisy Kodeksu postępowania cywilnego. W szczególności na mocy art. 856 Kodeksu osoba, której powierzono dozór ruchomości obowiązana jest go wykonywać z taką starannością, aby rzeczony ruchomości nie straciły wartości. Na podstawie art. 857 Kodeksu postępowania cywilnego dozorca nie odpowiada za uszkodzenie lub zaginięcie ruchomości, jeżeli zachował niezbędną staranność.

30. W praktyce organów administracji i sądów krajowych, jak też w doktrynie prawnej, wyżej wymienione przepisy rozumie się jako nakładające obowiązek sprawowania pieczy nad mieniem, nie zaś tylko jego przechowywania. Spełnienie tego obowiązku ocenia się w odniesieniu do przepisów prawa cywilnego materialnego regulujących przechowywanie (art. 355 i 471 Kodeksu cywilnego), to jest tak, jak gdyby na dozorcę ciążyły zobowiązania w odniesieniu do mienia wynikające z umowy. Dozorca musi zatem zachować wystarczającą troskę o mienie, tak aby móc zwrócić je w stanie niepogorszonym i aby rzeczy oddane w dozór nie straciły wartości. Dozorca jest wolny od odpowiedzialności za pogorszenie lub utratę wartości rzeczy tylko wtedy, gdy zachował należytą staranność, a rzeczony szkody nie można było uniknąć, to znaczy, rzeczona szkoda była nieunikniona (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 1966 r., I CR 312/63; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Tom III, K. Piasecki (red.), wydanie 6, Warszawa 2015; Kodeks postępowania

cywilnego. Komentarz, A. Zieliński (red.), wydanie 9, Warszawa, 2017). W odniesieniu do ostatniej kwestii stwierdzono, iż osoba, która zawodowo trudni się przechowywaniem zajętych pojazdów, zobowiązania jest dochować należytej staranności wymaganej od profesjonalistów. Przyjęcie biernej postawy w zakresie przechowywanego pojazdu nie jest zgodne z takim wymogiem dochowania należytej staranności (zob. wyrok Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 6 marca 2018 r., sygn. akt I C 1660/16).

31. Za taką wykładnią przemawia orzecznictwo sądów administracyjnych, zgodnie z którym dozorca zajętego mienia może żądać zwrotu wydatków bezpośrednio związanych z zabezpieczeniem ruchomości pod jego dozorem przed zniszczeniem. Zależy to od takich okoliczności jak miejsce przechowywania, warunki sprawowania pieczy czy wielkość rzeczy (zob. na przykład wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z dnia 15 grudnia 2016 r., sygn. akt III SA/Gd 932/16).

32. Licytację zajętego mienia reguluje art. 232 Kodeksu postępowania karnego, który stanowi:

„§ 1. Przedmioty ulegające szybkiemu zniszczeniu lub takie, których przechowywanie byłoby połączone z niewspółmiernymi kosztami lub nadmiernymi trudnościami albo powodowałyby znaczne obniżenie wartości rzeczy, można sprzedać według trybu określonego dla właściwych organów postępowania wykonawczego. Postanowienie w przedmiocie sprzedaży w postępowaniu przygotowawczym może wydać prokurator, a w postępowaniu sądowym sąd lub referendarz sądowy.

§ 2. Uzyskaną kwotę pieniężną przekazuje się do depozytu sądowego.

[...]”

II. ODSZKODOWANIE OD SKARBU PAŃSTWA

33. Artykuł 77 ust. 1 Konstytucji stanowi:

„Każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej.”

34. Artykuł 417 § 1 Kodeksu cywilnego określa ogólną zasadę odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez władzę publiczną. Istotna część rzeczonoego przepisu stanowi:

„Za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa [...]”

35. Artykuł 417¹ § 2 Kodeksu cywilnego stanowi, co następuje:

„Jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.”

36. W praktyce sądów krajowych prawo do odszkodowania na mocy art. 417¹ Kodeksu cywilnego nie powstaje, o ile działanie lub zaniechanie powodujące szkodę nie zostanie uznane za niezgodne z prawem w odrębnym

prejudykacie (zob. wyrok Sądu Okręgowego w Słupsku z dnia 2 lutego 2017 r., I C 342/16).

37. „Szkoła”, o której mowa w tych przepisach, jest szkoda majątkową, zdefiniowaną w art. 361 § 2 Kodeksu cywilnego jako „straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono.”

PRAWO

I. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 1 PROTOKOŁU NR 1 DO KONWENCJI

38. Zasadniczo skarżący zarzucił, że zajęcie jego samochodu stanowiło nieuzasadnione uregulowanie sposobu korzystania z jego własności z naruszeniem art. 1 Protokołu nr 1, który brzmi następująco:

„Każda osoba fizyczna i prawna ma prawo do poszanowania swego mienia. Nikt nie może być pozbawiony swojej własności, chyba że w interesie publicznym i na warunkach przewidzianych przez ustawę oraz zgodnie z ogólnymi zasadami prawa międzynarodowego.

Powyższe postanowienia nie będą jednak w żaden sposób naruszać prawa Państwa do stosowania takich ustaw, jakie uzna za konieczne do uregulowania sposobu korzystania z własności zgodnie z interesem powszechnym lub w celu zabezpieczenia uiszczania podatków bądź innych należności lub kar pieniężnych”.

A. Dopuszczalność

39. Trybunał zauważa, że skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu art. 35 ust. 3 lit. a Konwencji. Ponadto odnotowuje, że nie jest ona też niedopuszczalna na żadnej innej podstawie. Należy ją zatem uznać za dopuszczalną.

B. Przedmiot skargi

1. Stanowiska stron

(a) Skarżący

40. Skarżący zarzucił, że zajęcie jego samochodu stanowiło nieuzasadnione uregulowanie sposobu korzystania z jego własności z naruszeniem art. 1 Protokołu nr 1. Ponadto zarzucił, że sąd cywilny nie uzyskał wyceny samochodu od oficjalnego rzeczoznawcy.

41. Skarżący stwierdził między innymi, że przedmiotowa ingerencja była niezgodna z prawem, ponieważ przepisy regulujące zajęcie mienia nie określają, w jaki sposób organy przechowujące zajęta ruchomość powinny sprawować nad nią pieczęć tak, aby uniknąć utraty jej wartości.

W rzeczonych przepisach karnych brak jest również wzmianki o kwestii sprzedaży zajętych ruchomości.

42. Skarżący nadto podniósł, że zajęcie było nieuzasadnione i nadmiernie obciążające. W szczególności wartość jego samochodu, która została poddana niedokładnej wycenie, była nieproporcjonalnie wyższa od ewentualnych grzywien i odszkodowań, których zapłatę miało zabezpieczyć zajęcie pojazdu. Interes wszelkich poszkodowanych w wyniku zarzucanych przestępstw nie stanowił uprawnionego uzasadnienia zajęcia, jako że był to interes indywidualny, a nie publiczny.

43. Skarżący wskazał również, że ponieważ pojazd łatwo mógł ulec zniszczeniu w wyniku nieuważnego przechowywania, władze powinny były zarządzić jego licytację przed utratą wartości, czyli wkrótce po zajęciu. Taka sprzedaż byłaby zgodna z art. 864 Kodeksu postępowania cywilnego.

44. Skarżący podkreślił, że szkoda, jaką mu wyrządzono, dotyczyła nie tylko początkowego zajęcia pojazdu, które mogło być uzasadnione, ale głównie faktu, że władze dopuściły do utraty wartości samochodu, ponieważ był przez lata przechowywany na zewnątrz, pozostawał unieruchomiony i bez właściwej konserwacji. W obliczu braku należytego dozoru technicznego, tak jak w tym przypadku, działaniem w interesie ogólnym byłaby sprzedaż samochodu, a nie jego przechowywanie.

45. W odniesieniu do prowadzonego w późniejszym czasie postępowania cywilnego skarżący stwierdził, że sąd krajowy powinien był orzec o odpowiedzialności Państwa za spowodowanie utraty wartości jego pojazdu na podstawie art. 856 § 1 Kodeksu cywilnego. Wartość utraconą należało obliczyć jako różnicę pomiędzy wartością samochodu w dniu zajęcia a jego wartością w dniu wydania wyroku przed sąd apelacyjny. Nie należało jej obliczać jako różnicy pomiędzy wartością rynkową samochodu podobnej marki i modelu, utrzymanego w dobrym stanie, a ceną przedmiotowego pojazdu. Wreszcie kwestia tego, czy samochód był przechowywany z zachowaniem niezbędnego poziomu staranności, miała charakter prawny i jako taka powinna była podlegać wyłącznie ocenie sędziego, a nie biegłego sądowego, którego jedyną kompetencją zawodową była wycena samochodu i ustalenie technicznych przyczyn spadku jego wartości. Zdaniem skarżącego wyrok sądu cywilnego był zatem wydany arbitralnie.

(b) Rząd

46. Rząd argumentował, iż ingerując w prawo skarżącego do poszanowania mienia, władze państwowe działały zgodnie z prawem i osiągnęły sprawiedliwą równowagę pomiędzy wymaganiami ogólnego interesu społeczeństwa i wymogami ochrony podstawowych praw skarżącego. W szczególności do zajęcia przedmiotowego pojazdu doszło w ramach toczącego się przeciwko niemu postępowania karnego. Skarżący zostały oskarżony o popełnienie poważnych przestępstw przeciwko mieniu osób trzecich, a następnie skazany za te czyny.

47. Rząd stwierdził również, że wartość samochodu nie przewyższała całkowitej kwoty roszczeń odszkodowawczych i grzywien, które mogłyby zostać i ostatecznie zostały nałożone na skarżącego przez sąd karny. Samochód skarżącego ponadto służył jako dowód w sprawie.

48. Władze, świadome postępującej utraty wartości samochodu, podjęły rzeczywiste próby jego sprzedaży w czasie trwania postępowania karnego. Licytacje nie powiodły się z przyczyn obiektywnych, to jest braku zainteresowania ze strony nabywców.

49. Rząd ponadto podniósł, iż skarżący przebywał w areszcie od lutego do lipca 2005 r. oraz w styczniu 2007 r. Został następnie przekazany do zakładu karnego, gdzie odbył karę pięciu lat pozbawienia wolności. Tym samym przez większość wyżej określonego czasu nie miałby możliwości korzystania ze swojego pojazdu.

50. Wreszcie Rząd powtórzył ustalenia sądów cywilnych, wedle których Państwo nie odpowiadało za utratę wartości samochodu skarżącego spowodowaną wyłącznie upływem czasu. Skarżący miał prawo zakwestionować opinię biegłego, na podstawie której sąd cywilny oparł swoje wnioski, ale z niego nie skorzystał. Zdaniem Rządu opinia biegłego była rzetelna i kompleksowa.

51. W odniesieniu do procesu orzekania Rząd stwierdził, że skarżący korzystał z rzetelnego postępowania. Ponadto wyroki sądów, które zostały obszernie uzasadnione, nie były obciążone żadnymi oczywistymi błędami.

2. Ocena Trybunału

(a) Zasady ogólne

52. Artykuł 1 Protokołu nr 1, gwarantujący prawo do ochrony własności, zawiera trzy odrębne reguły (zob. między innymi *J.A. Pye (Oxford) Ltd i J.A. Pye (Oxford) Land Ltd przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [WI], skarga nr 44302/02, § 52, ETPC 2007-III; *Anheuser-Busch Inc. przeciwko Portugalii* [WI], skarga nr 73049/01, § 62, ETPC 2007-I; *AGOSI przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, 24 października 1986 r., § 48, Seria A nr 108 oraz *Hábenczius przeciwko Węgrom*, skarga nr 44473/06, § 27, 21 października 2014 r.):

„[reguła]pierwsza, wyrażona w pierwszym zdaniu pierwszego akapitu, ma charakter ogólny i określa zasadę poszanowania mienia; reguła druga, sformułowana w drugim zdaniu tego samego akapitu, dotyczy możliwości pozbawienia osoby jej własności, przy spełnieniu pewnych warunków; trzecia, zawarta w drugim akapicie uznaje, że Układające się Państwa mają prawo, między innymi, do uregulowania sposobu korzystania z własności zgodnie z interesem powszechnym. Rzeczone reguły nie są jednak „odrębne”, to jest niepowiązane ze sobą. Reguła druga i trzecia dotyczą szczególnych przypadków ingerencji w prawo do poszanowania mienia i muszą być zatem interpretowane w świetle ogólnej zasady określonej w regule pierwszej.”

53. Zajęcie mienia na potrzeby postępowania sądowego zwykle dotyczy uregulowania sposobu korzystania z własności, co mieści się w zakresie art. 1

akapit drugi Protokołu nr 1 do Konwencji (zob. między innymi *Raimondo przeciwko Włochom*, 22 lutego 1994 r., § 27, Seria A nr 281-A; *JGK Statyba Ltd i Guselnikovas*, cyt. powyżej, § 117; *Hábenczius*, cyt. powyżej, § 28; *Lachikhina przeciwko Rosji*, skarga nr 38783/07, § 58, 10 października 2017 r.; *Džinić przeciwko Chorwacji*, skarga nr 38359/13, § 62 i 62 [odesłanie w oryginale wyroku], 17 maja 2016 r.; *Adamczyk (dec.)*, cyt. powyżej; zob. *a contrario Waldemar Nowakowski przeciwko Polsce*, skarga nr 55167/11, § 46, 24 lipca 2012 r.).

54. Aby ingerencja była zgodna z art. 1 Protokołu nr 1, musi być zgodna z prawem, leżeć w interesie ogółu i być proporcjonalna, to znaczy w jej ramach należy osiągnąć „sprawiedliwą równowagę” między wymaganiami ogólnego interesu społeczeństwa i wymogami ochrony podstawowych praw jednostek (zob. między innymi *Beyeler przeciwko Włochom* [WI], skarga nr 33202/96, § 107, ETPC 2000-I oraz *J.A. Pye (Oxford) Ltd i J.A. Pye (Oxford) Land Ltd* [WI], cyt. powyżej, § 75). Wymagana właściwa równowaga nie zostaje osiągnięta, gdy dana osoba ponosi osobisty i nadmierny ciężar (zob. *Sporrong i Lönnroth przeciwko Szwecji*, 23 września 1982 r., §§ 69-74, Seria A nr 52 oraz *Hábenczius*, cyt. powyżej, § 29).

55. Zastosowanie środków tymczasowych w kontekście postępowania sądowego mające na celu uprzedzenie ewentualnej konfiskaty mienia uznano już wcześniej za leżące w „ogólnym interesie” społeczeństwa (zob. na przykład *Borzonov przeciwko Rosji*, skarga nr 18274/04, § 58, 22 stycznia 2009 r. oraz przywołane tam orzecznictwo; *East West Alliance Limited przeciwko Ukrainie*, skarga nr 19336/04, § 187, 23 stycznia 2014 r.; *Džinić*, cyt. powyżej, § 65).

56. Trybunał powtarza, że choć każdy przypadek zajęcia lub konfiskaty pociąga za sobą szkodę, to aby zachować zgodność z art. 1 Protokołu nr 1, rzeczywista poniesiona szkoda nie powinna być większa niż ta, która jest nieunikniona (zob. *Džinić*, § 68 *in fine* oraz *Hábenczius*, § 30 *in fine*, oba wyroki cyt. powyżej).

57. Trybunał powtarza, iż chociaż art. 1 Protokołu nr 1 nie gwarantuje prawa do pełnego odszkodowania we wszystkich okolicznościach, warunki odszkodowania są istotne dla oceny, czy zaskarżone ustawodawstwo zachowuje sprawiedliwą równowagę między różnymi interesami w danej sprawie, a w szczególności, czy nie nakłada niewspółmiernego obciążenia na skarżących. W związku z tym Trybunał uznał już, że odebranie mienia bez zapłaty kwoty rozsądnie powiązanej z jej wartością będzie zwykle stanowiło nieproporcjonalną ingerencję, a całkowity brak odszkodowania można uznać za uzasadniony na podstawie art. 1 Protokołu nr 1 jedynie w wyjątkowych okolicznościach (zob. *The Holy Monasteries przeciwko Grecji*, 9 grudnia 1994 r., § 71, Seria A nr 301-A). Artykuł 1 Protokołu nr 1 nie gwarantuje jednak prawa do pełnego odszkodowania we wszystkich okolicznościach (zob. *James i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, skarga nr 8793/79, § 54, 21 lutego 1986 r.; *Broniowski przeciwko Polsce*

[WI], skarga nr 31443/96, § 182, ETPC 2004-V; oraz *Scordino przeciwko Włochom (nr 1)* [WI], skarga nr 36813/97, § 95, ETPC 2006-V).

(b) Zastosowanie powyższych zasad w niniejszej sprawie

58. Pomiędzy stronami nie ma sporu co do tego, że środek stanowił ingerencję w prawo do poszanowania mienia skarżącego. Zajęcie samochodu stanowiło tymczasowe, aczkolwiek przedłużające się ograniczenie w sposobie korzystania z mienia i nie wiązało się z przeniesieniem tytułu własności. Trybunał stosuje zatem ogólną zasadę określoną powyżej i uważa przedmiotową ingerencję za uregulowanie sposobu korzystania z własności w rozumieniu art. 1 akapit drugi Protokołu nr 1 (zob. *mutatis mutandis, Lachikhina*, § 58; *Adamczyk (dec.) i Hábcenzius*, § 28, cyt. powyżej).

59. Pojazd skarżącego został zajęty na podstawie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym, którego celem było zabezpieczenie zapłaty wszelkich grzywien i odszkodowań wynikających z postępowania w sprawie karnej toczącego się przeciwko skarżącemu w przedmiotowym okresie (zob. paragraf 6 powyżej). Poza stwierdzeniem Rządu w paragrafie 47 powyżej, którego nie dowodzi żaden dokument, Trybunał nie posiada żadnych informacji o tym, że samochód miał również posłużyć jako dowód. Prawo prokuratora do zarządzenia zajęcia mienia jest tym niemniej określone w art. 291 Kodeksu postępowania karnego (zob. paragraf 28 powyżej). Trybunał tym samym uznaje, że zajęcie pojazdu skarżącego w niniejszej sprawie było zgodne z prawem (zob. *mutatis mutandis, Adamczyk (dec.)*, cyt. powyżej). Kwestię tego, czy ramy prawne nie regulowały – zgodnie ze stwierdzeniem skarżącego – warunków przechowywania zajętej ruchomości, poruszy Trybunał poniżej w ramach analizy proporcjonalności środka.

60. Trybunał ponadto uznaje, iż zaskarżony środek został zastosowany w ogólnym interesie społeczeństwa, to jest w celu zagwarantowania właściwego przebiegu postępowania sądowego (zob. *mutandis, JGK Statyba Ltd and Guselnikovas*, cyt. powyżej, § 125). W związku z tym nieistotny jest fakt, że zajęcie miało częściowo na celu zabezpieczenie wypłaty odszkodowania dla osób prywatnych będących poszkodowanymi w wyniku przestępstw rzekomo popełnionych przez skarżącego.

61. Dalej Trybunał powtarza, iż nawet jeżeli do ingerencji w prawo do poszanowania mienia doszło „na warunkach przewidzianych przez ustawę” – co oznacza brak arbitralności – i w interesie publicznym, w ramach takiej ingerencji należy zawsze zachować "sprawiedliwą równowagę" między wymaganiami ogólnego interesu społeczeństwa i wymogami ochrony podstawowych praw jednostek. Przede wszystkim musi istnieć rozsądny związek proporcjonalności pomiędzy zastosowanymi środkami a wytyczonym celem (zob. *Immobiliare Saffi przeciwko Włochom* [WI], skarga nr 22774/93, § 49, ETPC 1999-V oraz *JGK Statyba Ltd i Guselnikovas*, cyt. powyżej, § 127).

62. W przedmiotowej sprawie istotą zarzutu skarżącego jest nieuzasadniony charakter zajęcia jego samochodu i fakt, że stanowiło ono dla niego nadmierne obciążenie. W tym celu skarżący przywołał następujące kwestie. (i) Wartość początkowa jego samochodu była nieproporcjonalnie wyższa od ewentualnych grzywien czy odszkodowań, których zapłatę miało zabezpieczyć zajęcie pojazdu. (ii) Władze nie sprzedały samochodu w odpowiednim czasie. (iii) W wyniku nieodpowiedniego przechowywania oraz braku właściwego dozoru technicznego i konserwacji doszło z kolei do utraty wartości samochodu do poziomu, w którym samochód przestał być jakkolwiek użyteczny dla celów postępowania sądowego czy samego skarżącego. Wreszcie (iv) sąd cywilny nie zrekompensował skarżącemu utraty mienia wynikającej z zajęcia samochodu. W odniesieniu do ostatniej kwestii skarżący podniósł, iż sąd popełnił szereg błędów procesowych i materialnych – w szczególności nie uzyskał kontrpropozycji wyceny wartości samochodu od oficjalnego rzeczoznawcy.

63. Trybunał odnotowuje, iż o ile przedmiotowy pojazd był środkiem transportu osobistego, nie istniały dowody na to, że zajęcie miało znaczący wpływ na skarżącego, na przykład w stosunku do jego życia osobistego lub zawodowego, jako że w okresie, którego sprawa dotyczy, skarżący praktycznie nie przebywał na wolności (zob. paragraf 49 powyżej).

64. Trybunał zauważa jednak, iż pojazd został zajęty w lutym 2005 r. i że od 2005 do 2013 r. jego wartość spadła dziesięciokrotnie. Pięć lat po zajęciu samochodu sąd krajowy rozważył zastosowanie alternatywnego środka w postaci licytacji pojazdu (zob. paragraf 17 powyżej).

65. Wydaje się, że po upływie pewnego czasu od nieudanych licytacji skarżący zyskał możliwość odzyskania samochodu, z której jednak nie skorzystał, mając na względzie fatalny stan pojazdu i jego wartość rynkową nieprzekraczającą 325 EUR (zob. paragrafy 11, 18 i 20 powyżej). Trybunał przyjmuje za prawdopodobne, iż gdyby skarżący wcześniej odzyskał pieczę nad swoją ruchomością, mógłby sprzedać samochód, gdy jeszcze był on znaczącej wartości.

66. Prawdą jest, że bez względu na to, czy początkowa wartość samochodu była proporcjonalna lub nie w stosunku do wszelkich grzywien i odszkodowań, których płatność w ten sposób zabezpieczono, zajęcie samochodu ostatecznie nie spełniło swojego pierwotnego celu. Odszkodowanie dla poszkodowanego w wyniku przestępstw, za które skarżący ostatecznie został skazany, wraz z kosztami sądowymi, wyniosło łącznie 1850 EUR (zob. wyrok z dnia 17 czerwca 2011 r., paragraf 16 powyżej).

67. Trybunał zauważa jednak, że zajęcie pojazdu samo w sobie nie jest przedmiotem krytyki, szczególnie w świetle marginesu oceny dopuszczalnego na podstawie art. 1 akapit drugi Protokołu nr 1, jak też nie jest przedmiotem postępowania karnego przeciwko skarżącemu. Trybunał przyjmuje również, że każdy przypadek zajęcia lub konfiskaty pociąga

za sobą szkodę. Aby zachować zgodność z art. 1 Protokołu nr 1, rzeczywiście poniesiona szkoda nie powinna jednak przewyższać tej, która jest nieunikniona (zob. paragraf 60 powyżej).

68. Aby stwierdzić, czy szkoda, którą wyrządzono skarżącemu, była nieunikniona, Trybunał musi odpowiedzieć na pytanie, czy zatrzymanie samochodu na tak długi okres było zasadne, i ocenić, czy władze zapewniły odpowiednie warunki przechowywania i strzegły samochodu z należytą starannością.

69. Jeśli chodzi o czas trwania środka, Trybunał przyjmuje, że odpowiednie wymierzanie sprawiedliwości wymaga czasu (zob. *mutatis mutandis*, *JGK Statyba Ltd i Guselnikovas*, cyt. powyżej, §§ 131 i 132). Jeśli sprawa dotyczy jednak interesu ogólnego, a w szczególności podstawowych praw człowieka takich jak prawa własności, władze publiczne muszą działać w odpowiednim czasie (*ibid.*, § 133).

70. Uwzględniając elementy sprawy opisane w poprzednich paragrafach (zob. paragrafy 64-66 powyżej), Trybunał uznaje, iż fakt, że zajęcie samochodu nie spełniło swojego pierwotnego celu, nie czyni środka automatycznie nieuzasadnionym w odniesieniu do interesu publicznego. Zajęcie samochodu, jakkolwiek przedłużające się, było uzasadnione w trakcie postępowania karnego, które toczyło się w istotnym dla sprawy czasie.

71. W odniesieniu natomiast do kwestii licytacji samochodu Trybunał musi stwierdzić, że ze względu na nietrwałość zajętej ruchomości i odwołując się do proporcjonalności środka, licytacji nie zorganizowano w odpowiednim czasie.

72. Jeśli chodzi o kwestię należytości konserwacji samochodu, Trybunał powołuje się w pierwszej kolejności na ustalenia biegłego powołanego przez sąd krajowy na potrzeby postępowania cywilnego. Biegły stwierdził, że dziesięciokrotny spadek wartości samochodu do 2013 r. wynikał z długotrwałego postoju pojazdu bez zabezpieczenia przed korozją, wymiany oleju i ładowania akumulatora (zob. paragraf 20 powyżej). Biegły zauważył również, że przechowywanie i wykonywanie takiego rodzaju czynności konserwacyjnych nie stanowiło rutynowych czynności podejmowanych przez policję, której działania jako dozorczy zajętych pojazdów ograniczały się do przechowywania ich na strzeżonych parkingach (*ibid.*).

73. Trybunał zauważa, że nawet jeżeli obowiązujące ramy prawne nie nakładają szczególnych obowiązków w odniesieniu do przechowywania zajętych ruchomości, dozorca był niemniej związany ogólnym obowiązkiem sprawowania pieczy nad rzeczą, to jest działania ze starannością niezbędną do zapewnienia, aby wartość zajętego przedmiotu nie uległa zmniejszeniu (zob. 29-31 powyżej).

74. Tym samym z obowiązującego prawa, ale przede wszystkim ze zdrowego rozsądku wynikało, że władze odpowiedzialne za zajęcie samochodu skarżącego powinny były przechowywać go w odpowiednich

warunkach (tj. na parkingu krytym). Trybunał nie uważa, że takie wymaganie nakładałoby na władze niemożliwe lub niewspółmierne obciążenie. Gdyby tak jednak było, władze zawsze miały możliwość sprzedać samochód w odpowiednim czasie (zob. art. 232 Kodeksu postępowania karnego, paragraf 32 powyżej).

75. Z drugiej strony Trybunał uznaje, że wymaganie od władz odpowiedzialnych za zajęcie, aby wykonywały techniczne czynności konserwacyjne, takie jak wymiana oleju czy ładowanie akumulatora, nakładałoby na nie niemożliwe lub niewspółmierne obciążenie.

76. Niezależnie od wszystkiego Trybunał stwierdza, że nie można uznać za zachowanie należytej staranności dopuszczenia do przechowywania pojazdu unieruchomionego przez wiele lat na parkingu odkrytym, co miało miejsce w przypadku samochodu skarżącego.

77. Trybunał tym samym doszedł do wniosku, iż w okolicznościach sprawy szkoda poniesiona przez skarżącego wykraczała poza to, co nieuniknione. Wynika z tego, że sąd krajowy popełnił oczywisty błąd, uznając, że władze zapewniły pojazdowi skarżącego niezbędny poziom staranności.

78. Wreszcie Trybunał powtarza, że art. 1 Protokołu nr 1 sam w sobie nie stanowi podstawy prawa do odszkodowania za wszelkiego rodzaju szkodę rzekomo wyrządzoną w wyniku zajęcia mienia w toku postępowania karnego (zob. *mutatis mutandis*, *Hábenczius*, cyt. § 30). Zasadniczo to Układające się Państwa określają warunki uprawnienia do odszkodowania w takich okolicznościach i nie można stwierdzić, że zakres środka kompensacyjnego w niniejszej sprawie, w ramach którego wymagano udowodnienia bezprawnego działania, nakładał na skarżącego osobiste i nadmierne obciążenie (zob. *mutatis mutandis*, *Adamczyk* (dec.), cyt. powyżej).

79. Trybunał zauważa, że w obowiązujących ramach prawnych osoby fizyczne mogą pociągnąć państwo do odpowiedzialności deliktowej za czyny urzędników lub pracowników władzy publicznej. W kontekście zajęcia samochodu powód musiałby udowodnić na przykład, że prokurator przekroczył swoje uprawnienia, stawiając mu zarzuty karne, że jego ściganie było w inny sposób niezgodne z prawem lub że jego samochód został uszkodzony w wyniku czynu niedozwolonego popełnionego przez władze, umyślnie bądź w wyniku zaniedbania, w chwili gdy wykonywały one obowiązki dozorczy pojazdu (zob. *Adamczyk* (dec.), cyt. powyżej).

80. Uprawnienia kontrolne Trybunału ograniczają się do stwierdzenia, czy wybór warunków rekompensaty nie wykracza poza szeroki margines oceny Państwa w tym obszarze (zob. *mutatis mutandis*, *James i Inni*, cyt. powyżej, § 54).

81. W niniejszej sprawie Trybunał nie kwestionuje obowiązujących ram prawnych, w których powództwa deliktowe przeciwko Skarbowi Państwa podlegają pewnym warunkom. Niemniej jednak fakt, że skarżący

nie otrzymał odszkodowania za poniesioną szkodę, sprawił, że jego osobiste obciążenie stało się nadmierne. Z tego wynika, iż w okolicznościach sprawy nie osiągnięto „sprawiedliwej równowagi” między ochroną prawa własności a wymaganiami interesu ogólnego.

82. Doszło zatem do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji.

II. ZASTOSOWANIE ART. 41 KONWENCJI

83 Artykuł 41 Konwencji stanowi:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

84. Skarżący zażądał kwoty 12 800 złotych polskich (PLN, około 3200 euro, EUR) z tytułu szkody majątkowej. Wyjaśnił, iż odszkodowanie za szkodę majątkową odzwierciedla różnicę między wartością samochodu w chwili zajęcia a wartością w 2013 r. Skarżący nadto domagał się przyznania kwoty 10 000 EUR z tytułu szkody niemajątkowej.

85. Rząd stwierdził, że roszczenia skarżącego były nieuzasadnione i nadmierne.

86. Trybunał przyznaje na rzecz skarżącego, na zasadzie słuszności, łączną kwotę 2500 EUR z tytułu szkody majątkowej i niemajątkowej.

B. Odsetki za zwłokę

87. Trybunał za słuszne uznaje wyznaczenie wysokości odsetek za zwłokę na podstawie marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego powiększonej o trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYŃ TRYBUNAŁ

1. *uznaje* skargę za dopuszczalną;
2. *orzeka*, że doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji;
3. *orzeka*,
 - (a) że pozwane Państwo winno, w terminie trzech miesięcy, uiścić na rzecz skarżącego z tytułu szkody majątkowej i niemajątkowej kwotę 2500 EUR (dwa tysiące pięćset euro), powiększoną o wszelkie

WYROK w sprawie STOLKOWSKI przeciwko POLSCE

należne podatki, przeliczoną na walutę pozwanego Państwa według kursu obowiązującego w dniu płatności;

- (b) że od upływu wyżej wskazanego terminu trzech miesięcy aż do momentu uregulowania należności płatne będą odsetki zwykłe od określonej powyżej kwoty, naliczone według stopy równej marginalnej stopie procentowej Europejskiego Banku Centralnego obowiązującej w tym okresie, powiększonej o trzy punkty procentowe.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie w dniu 21 grudnia 2021 r., zgodnie z Regułą 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Renata Degener
Kancelarz

Ksenija Turković
Przewodnicząca